

פרשת צו פרה תשפ"ד 18

הורינו

הורים נאמן הול

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

ואת צו את אהרן (ויקרא ו' ז')

העבודה שלימה עד שיקבל העבד עליו כל מידות העבדות, והן ההכנעה והשפלות לפניו. לא שיתנהג לפניו במידת אדנות ושררה כי יהיה מבזה כבוד אדוניו. ולכן רמז הקב"ה לאהרן הכהן העובד המיוחד בעבודת המקדש שישפיל ויכנע לפני ה' ית' וציווה לו בפרשה זו שירים את הדשן בכל יום, שהיא עבודה קלה שבעבודות, כדי שישפיל ויכנע לפני ה'.

ובמדרש מביא דוגמה נוספת "היא העולה על מוקדה" זו מלכות אדם שעלתה עצמה שנאמר אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך, משם אורידך גאום ה', ונדונית באש. **ולעולם הבא, כשהקב"ה נפרע מעשיו, מה עשיו עושה? מתעטף בטליתו כזקן ובא ויושב לו אצל יעקב - ואז הקב"ה מוריד את עשיו לשאול.** עד כאן לשון המדרש.

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל מבאר שעשיו מבקש לזכות בעוה"ב בזכות כיבוד אביו, וזה הכוונה "מתעטף בטליתו" שהיה לו לבוש מיוחד שבו כיבד את אביו כיון שאמר שלאבא מגיע כבוד מלכים, אבל כיון שהגביה עצמו בגאוה, גילה שכל כוונתו בכיבוד אביו לא הייתה טהורה ולכן הקב"ה מוריד את עשיו לשאול. שלא המעשים עיקר, אלא טוהר הלב בכיבוד אביו.

(ועיין עוד בהרחבה בעמוד 4, מדור מוסר אביך בגיליון זה)

קרבן עולה מגיע על ידי ישראל, ואין כל חלק שהכהנים אוכלים, מדוע אם כן בעניין זה התורה אומרת **צו את אהרן?** מדוע הציווי נאמר כאן ישירות לאהרן?

על עניין זה עומדים חז"ל במדרש תנחומא (ג') מה עסקו של אהרון כאן? ישראל מקריבין ואהרון נזכר והרי כתיב "צו את בני ישראל את קרבני לחמי" וכאן הוא אומר צו את אהרון זאת תורת העולה. אלא אומר המדרש: אמר הקב"ה, כל מי שהוא מעלה עצמו, סופו לילך באש. שנאמר "היא העולה - על מוקדה".

לפי דברי המדרש, "כל מי שהוא מעלה עצמו" הכוונה מתגאה, סופו שלוקה באש. ובמדרש מובא דוגמאות מדור המבול ומאנשי סדום ועוד, שדור המבול אמרו "מה שד-י כי נעבדנו" ולכן נידונו באש, וכן אנשי סדום, "וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש" וכו' ובפירוש עץ יוסף על תנחומא מפרש: כוונת המדרש בתירוץ, שכיון שהאדם עבד להקב"ה ונתחייב לעבוד אותו, אי אפשר שתהיה

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

חובת מחאה מול מי שאינו מכבד הוריו

מי שאינו מכבד הוריו כראוי, בית דין לא כופים אותו לכבדם¹. הטעם לזה שאין כופים, משום שזו מצוות עשה שהתורה אמרה לנו את שכרה, ומתן שכרה בצידה, כמו שאומרת התורה "למען יאריכון ימיך" ואומרת הגמרא² שאין כפיה במצוות שמתן שכר בצידן והיינו משום שכך משמע מהתורה שהשכר המוזכר בצידה הוא זה שצריך להיות מדרבן לקיומה, ולא כפייה של בית הדין. אמנם באופן כזה כגון כאשר ישנו בן עשיר שהוריו עניים ואין להם כסף לקיום, אך בנם העשיר מתנכר להם בכל מיני טענות ותואנות, או כאשר אחד ההורים חולה וזקוק לסייע, נחלקו הפוסקים בדבר. הסמ"ע ועוד כתבו שאין כופים כלל על המצווה הזאת, ויש הסוברים שהכוונה שאין כופים "עד שתצא נפשו", אבל מקצת כפייה מחויבים³ לכפות על מי שאינו מכבד הוריו.

ויש שכתבו שבאופן שההורים נזקקים, אפשר לכפות את הבן מצד מצוות צדקה לתת להוריו כסף שיספיק לקיומם. וזאת מפני שלפי

ההלכה יכולים גבאי הצדקה לחייב את העשירים לתת צדקה לפרנסת העניים. וכיוון שההורים הם הקרובים ביותר, ממילא על פי סדרי הקדימה במצוות הצדקה יכולים גבאי הצדקה לכופף את הבן לתת להוריו את כל הכסף שהוא חייב לתת לצדקה, שהוא לכל הפחות עשירית מרווחיו, ובמקרה הצורך ניתן לחייבו לתת להם אף חמישית מרווחיו ("ב"י ורמ"א יו"ד ר"מ, ה').

אמנם כל זה דווקא במצוות כיבוד אביו ואמו, אבל לעניין מורא אביו ואמו, מי שאינו נוהג מורא בהוריו, כגון שמתריסה כנגד אביו וכדו' כופים אותו על כך ככמו בכל כפיה על המצוות, שהרי בחלק הזה של מצוות מורא לא פירש מתן שכרה. (ובמאמר המוסגר, הוא פלאי לומר שכל השכר הכתוב בתורה למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך, הכל רק על מצוות הכיבוד ואמנם במצוות המורא לא נאמר שכרה).

בן המבזה את הוריו ומזלזל בכבודם, בית דין כופין אותו להימנע מכך, וכו"כ במאירי⁴. וכתבו הפוסקים, שגם במקום שאין כופים אותו, **בכל זאת צריך להוכיחו בדברים, שיכבד את הוריו כראוי.**

1. רמ"א סי' ר"מ סעיף א' 2. חולין ק"י: 3. בבאר היטב הביא דברי הט"ז ודעימיה 4. חולין ק"י:

מעשה אבות

סיפור מהחיים

מעשה שסופר על ידי משפחה, נכדים לסבא ניצול שואה. יום אחד הגיע סבא לביקור בביתנו. בזמן הביקור נוכח סבא במחזה שמאוד לא מצא חן בעיניו. היה זה כאשר אמא בקשה מאחד מאיתנו, הילדים, להוריד את שקית האשפה, וזה הגיב: "למה דווקא אני?". גם כאשר קראה לשני ולשלישי, נשמעו תגובות דומות. הרביעי כבר היה מתוחכם יותר, וביקש מאמו להטיל 'גורל' בין הילדים... סבא הצטער לשמוע את תגובות נכדיו לנוכח בקשת אמנו, הוא קרא לכולנו, הפשיל את שרוול חולצתו, ואמר לנו: "אתם רואים כאן את המספר הזה שצרוב כאן על היד שלי? כולכם יודעים שזה הסימן שהייתי באושוויץ". עכשיו אני רוצה לספר לכם סיפור, ותשמעו טוב את כל הפרטים:

"כשהנאצים ימ"ש כבשו את הכפר שלנו, הם החליטו לא להמתין עם הסלקציה עד להגעה לאושוויץ, אלא לבצע אותה כבר בכפר. יחד איתם הגיעו גם שתי רכבות, אחת חנתה בצד ימין והשנייה בצד שמאל". "כל היהודים תושבי הכפר הובלו אל מקום חנייתן של הרכבות, ותנועת ידו של המפקד הנאצי הורתה לכל יהודי לאיזו רכבת עליו להיכנס, הימנית או השמאלית, כשהיהודים האומללים שהופנו לכל אחת מהרכבות לא היו מודעים ליעד אליו הם מובלים. כשהגענו אמי ואבי וכל הילדים אל מול אותו נאצי, עשה הארור הזה סימן לאבי לצד ימין, ולאמי ולכל הילדים סימן לפנות שמאלה".

"זה לא הזמן לתאר את מה שעבר עלינו בהיפרדנו מאבינו היקר, את הבכיות והיללות, שעדיין מצלצלות באוזניי, במיוחד לאור העובדה שהיינו משפחה מלוכדת מאוד. כשהיינו כבר בתוך רכבת המוות, פתחה אמי את החבילה שלקחה איתה מהבית עם מעט הדברים שהיה מותר להוציא, והבחינה לפתע שהתפילין של אבא נמצאות בחבילה. בגלל המהירות והחופזה שבה נפרדנו שכח אבא לקחת את התפילין, ועתה הוא לא יוכל להניחם".

"אמא חשבה לרגע מה לעשות, ואח"כ פנתה אלי ואמרה: "כיון ששתי הרכבות עדיין עומדות במקומן, אנא ממך, רוץ אל הרכבת השנייה, מסור לאבא את התפילין וחזור אל הרכבת שלנו".

"אינני יודע כיצד היה לי אומץ לעשות זאת, כיון שהייתה בכך סכנה גדולה. החיילים הנאצים עמדו בין הרכבות, וכל מי שהסתובב שם היכוהו עד מוות. בכל זאת, החלטתי לשמוע בקול אמי. בחסדי שמים מרובים, בניסי ניסים, רצתי לעבר הרכבת השנייה, עם התפילין הקדושות בידי, בסמוך לעמלקים הרשעים וכלביהם האימתניים, וכאילו הייתי בלתי נראה. בס"ד הצלחתי לעלות לרכבת הימנית שהייתה דחוסה ביהודים רבים, והתחלתי לחפש את אבי. לקח לי קצת זמן עד שמצאתי אותו, ומה שקרה באותם רגעים קבע את גורל חי".

"ברגע שמסרתי לו את התפילין ועמדתי לחזור אל הרכבת שבה היו אמי ויתר הילדים, לפתע נסגרו דלתות הרכבת... הרכבת החלה לזוז ממקומה בעוד אני עומד בה לצד אבי, ואילו אמי ואחי נמצאים ברכבת השנייה שגם היא פתחה בנסיעה..."

ומה קרה לבסוף? - התברר שכל מי שהופנה לרכבת הימנית - נשלח לעבודה, והרכבת השמאלית הכילה את המובלים למוות! מהרכבת של אמי, אחי ואחותיי, שבה הייתי בתחילה, לא נותר אף אחד בחיים. ואילו אני, שהזרזתי לשמוע בקול אמי, ועברתי לרכבת השנייה, ניצלתי".

סבא מסתכל עלינו ואומר: "עכשיו תחשבו מה היה קורה אילו הייתי אומר לאמי: 'אמא, למה דווקא אני? אולי תשלחי ילד אחר? אל תסרבו אף פעם לאמא ולדבריה; אם היא מבקשת להוריד את הפח או כל בקשה אחרת, אל תתווכחו, תשמחו שיש לכם אמא לכבד ולעשות רצונה."

רב הנסתר

מאמר חד"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com
או בפקס: 077-6021640

הזוכה בין הפותרים נכונה לפרשת פקודי:
מאיר דיוויס

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת ויקרא:
אסור לסתור דברי האב בהלכה. יו"ד סימן ר"מ ב' - איזהו כבוד ואיזה מורא, ולא סותר את דבריו ולא מכריע את דבריו בפניו

זהירות והקפדה על מצוות כיבוד אב ואם היא סגולה בדוקה למציאת זיווג בנקל

ממצות כיבוד הורים, יודע להמליץ יושר על נושא הזיווגים יותר ממלאכים הנבראים ממצוות אחרות. (ואפשר לומר שיש כאן מידה כנגד מידה כדי שגם המעוכב שידוך יזכה להיות אבא או אמא ויזכה שבניו יכבדו אותו). ואולם מביאים כי ישנה מסורת במשפחתו של הצדיק הנסתר רבי משה מנדל זצוק"ל, שצריכים לזה כיבודים הורים "במסירות נפש", כלומר גם באופנים שקשה מאוד, לכבד באופן חריג, ועי"ז נברא המלאך הנז', וא"כ בתחום זה צריכים להשקיע עם כל הכח. ובספר אחרון בנימין (עמ' רע"ח) מובא בשם הג"ר בנימין בצרי זצ"ל, שגם ללמוד הלכות כיבוד אב ואם היא סגולה למציאת זיווג.

ובאמת תקופת השידוכים היא תקופה לא קלה בעניין זה וכבר כתבו המשגיחים אודות תקופה זו כי יש להיזהר ביותר כאשר מגיעים לתקופת השידוכים כדי שלא להגיע לטענות ומענות כנגד ההורים, ובכך מרחיק זיווג, אלא להיפך, יכבדם ביתר שאת ובזכות זה יזכה להשלים עמו בזיווג הראוי לו בנקל (עם סגולה)

ידועה סגולתה המופלאה של מצוות כיבוד אב ואם, שהרי כתבה תורה "למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך", ומדוע באמת ציוותה תורה על שכרה של מצווה דווקא במצווה כל כך "פשוטה" ו"מתבקשת" זו, כבר כתבו כמה מבעלי המוסר כי עיקר העניין הוא להבין כי הקב"ה הטביע הדבר בבריאה וכשם שהמזון הטוב מועיל לאדם, ולהיפך, וכשם ששמירה על בריאות האדם מועילה עבורו, ולהיפך, כך גם מעשה כיבוד אביו ואמו. כאשר אדם מכבדם אם כן שלם הוא בינו ובין עצמו ורואה ברכה והצלחה בכל ימיו, ולהיפך ח"ו. אמנם מלבד זה ישנו העניין הסגולי, וכפי שכתב רבינו האור החיים הקדוש (שמות כ', י"ב): "אולי שירצה לומר כי מצוה זו סגולתה היא אריכות ימים מלבד שכרה מה', כי יש מצות שיש בהם סגולות נפלאות מלבד שכר אשר קבע להם ה' וזו גילה אותה ה'.

וכך כתבו לעניין מציאת זיווג ומובא מפי רבינו מרנא בעל ה"חפץ חיים" זלה"ה, כי זהירות והקפדה על מצוות כיבוד אב ואם היא סגולה בדוקה למציאת זיווג בנקל, היום כי המלאך הנברא

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב שאלות ותשובות משולחנם של יועצים רבניים ומטפלים

רציתי להפנות אליכם שאלה מאוד פשוטה - האם יש עניין להגיע להורים לחג? האם אי אפשר לכבד את ההורים מרחוק בלי להגיע אליהם? אני כותבת את המייל הזה כמה ימים לפני פורים, כשאני יודעת שהפורים הזה לא הולך להיות קל בבית חמי וחמותי. החוויה שלנו משנה קודמת לא הייתה טובה, שבתות במשך השנה גם לא היו קלות אבל עברנו הלאה, ושום דבר לא השתנה. אני רוצה לכבד אותם אבל אני רוצה שגם הם יכבדו את המקום שלי, את הדעה וההבנה שלי. אני יודעת שאנחנו נהיה שם בסעודת פורים ואכעס בשקט, אני יודעת שפסח מתקרב והבעיה מבחינתי גדולה יותר. המתח הזה גורם לבעיות נוספות כפי שתוכלו וודאי להבין, והשאלה היא האם אי אפשר לכבד מרחוק, בלי להגיע בחגים?

שנית, הניסיון אומר שהרבה מהקונפליקטים נפתרים בדרך של שיח פתוח מוקדם, לפני ההגעה להורים. אנחנו לא יכולים להרחיב במסגרת מוגבלת זו אבל במקרים רבים ניתן לפתח שיחה מוקדמת ולעקוף חלק גדול מחוסר ההבנה או הנושאים הכאובים. לא צריך לחכות ולהיפגע. הנושא השלישי הוא מבט אל הילדים שלך. תזכרי שגם הם יקימו דור המשך בס"ד, הם מסתכלים עלייך כעת והרושם הזה נחקק בלב. האם מגיעים להורים בכל מקרה גם כשזה לא קל, ומכבדים, או שנמנעים ושומרים מרחק. איזה מסר תרצי להעביר את לילדייך? מה שאת רוצה שיקרה אצלך, בוודאי יעניק לך משנה כח להתגבר ולכבד. ובזכות התגברות זו ועמידה בנסיונות אלו, וודאי תזכי לברכה המיוחדת הכתובה בתורה ותזכי לחיים טובים ומאושרים - למען ייטב לב.

שלוש. הנושא הזה שאת מעלה רחב מאוד ומשתנה מאחד לשני, אבל ננסה להתמקד במספר נקודות ולהאיר צדדים שאולי יסייעו לכם להגיע למצב אידיאלי יותר, גם מבחינת הורים וגם מבחינתכם. ראשית, כדאי לזכור שמצוות כיבוד הורים היא לא משהו שאנחנו מחויבים "עבור ההורים" אלא קודם כל עבור עצמנו, זהו תהליך של הכרה שאנחנו חייבים לעבור כדי להגיע ליעוד שלנו. ואם הניסיון לא יגיע דרך ההורים שלך, או חמייך וחמותך, הוא יגיע בצורה אחרת. שאלו פעם את הסטייפלו לגבי שכנים שלא מסתדרים איתם, האם לעבור דירה. ענה הסטייפלו, זה לא השכנים, זה מה שהקב"ה מנסה אתכם. ואם תעברו, הניסיון יגיע בצורה אחרת. ברגע שמקבלים את הפרספקטיבה הזאת, ולא מתבוננים בהאשמה מולם אלא בהתמודדות שלנו מול עצמנו, זה מקבל משמעות אחרת.

טליתו של עשיו ושכרו בעולם הזה

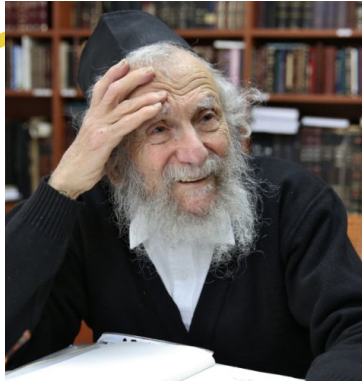
את אליפז להרוג את יעקב, וכשביקשו יעקב שלא יהרגו אמר לו "מה אעשה לציוויו של אבא". רואים שעשיו חייך גם את ילדיו לכיבוד אב, ומדוע באמת הקב"ה מורידו?

ומבאר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל, שכל מה שזוכים ע"י מצוה אחת לעולם הבא, זה רק כאשר המצווה שעושים בשלמות היא פנימית, שהעולם הבא הוא רק על מה שעושים לשם שמים בפנימיות, אבל עשיו, אמנם הוא קיבל בעולם הזה שכר כי "עשיו הוא אדום" ומלכות רומי שולטת בכל העולם ויש להם עושר וכבוד, אבל בפנימיות לבו הוא לא עשה את זה לשם שמים, זה לא תיקן את היראת שמים שבליבו, ולכן הוא מקבל רק שכר חומרי ולא שכר בעולם הבא. (על פי ספרו גאון יעקב על התורה)

וכן הוא במדרש³ על הפסוק "רַב לָכֶם סֵב אֶת הָהָר הַזֶּה ... אֲתֶם עֹבְרִים בְּגִבּוֹל אֶחֱיִכֶם בְּנֵי עֵשָׂו" א"ר יודן: כיון שבאו ישראל לעשות עמו מלחמה, הראהו הקב"ה למשה אותו הר שהאבות קבורים בו. אמר לו: משה, אמור להם לישראל: אין אתם יכולין להזדווג לו. **עד עכשיו מתבקש לו שכר הכיבוד שכיבד את אלו שקבורים בהר הזה.**

וכן במדרש דברים רבה⁴ שעשה להם נסים, שהוציאם ממצרים ונהגם ארבעים שנה במדבר, ועשה מלחמתו, וכבש כל אותן המלכים והעמים, ונתן להם ארצם, והיה מפיל לפניהם כל אומה, והיו יורשין את ארצם, וכיון שבאו להר שער, אמר הקב"ה למשה: פורע גמולות אני, מי שהוא עושה טובה אני פורע לו. ועשיו זה, יש בידו מצוה אחת שהיה מכבד את אביו. אף על פי שהיה רשע אינו מקפח שכרו, אלא אני פורע לו שכרו ונותן לו שלוה בעולם הזה, כדי שלא יהא לו פתחון פה לעולם הבא שנטל בידו שכרו.

במדרש תנחומא תחילת פרשתנו מובא על הפסוק "היא העולה על מוקדה" **זו מלכות אדום הרשעה שעלתה עצמה** שנאמר 'אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך, משם אורידך נאום ה' ונידונו באש. אמר הקב"ה והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה וגו' כי פי ה' דבר, ומה דבר - על ידי משה, היא העולה על מוקדה. **ולעולם הבא, כשהקב"ה נפרע מעשיו, מה עשיו עושה? מתעטף בטליתו כזקן ובא ויושב לו אצל יעקב - ואז הקב"ה מוריד את עשיו לשאול.**

כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשיו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים ובשעה שהייתי יוצא לדרך, הייתי משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר, אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות.

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל מבאר שעשיו "מתעטף בטליתו", הכוונה שהוא בא לבקש עולם הבא בזכות הכיבוד אב שלו, ומדוע זה "מתעטף בטליתו", מפני שכשהיה מכבד את אביו היה לובש את בגדיו החשובים ביותר שחמד מנמרוד, וכמו שאמר רבי שמעון בן גמליאל על עצמו² שלא זכה להגיע לדרגה כזו של הידור בכיבוד אב כמו עשיו: כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשיו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים ובשעה שהייתי יוצא לדרך, הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשיו, בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר, אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות.

זו טליתו של עשיו, בבגדים אלו בא להבליט עשיו "ראו כמה אני צדיק", ועל

זה אמר הכתוב "אני אורידך" שהקב"ה משלחו מגן עדן. ומדוע באמת אינו זוכה לעולם הבא בשביל מצות כיבוד אב ואם שקיים כ"כ בהידור, והרי הרמב"ם כותב שהמקיים מצווה אחת בהידור, יזכה בה לעולם הבא! ובפרט שמצינו שעשיו גם חייך את ילדיו לכיבוד אב, שכששלח עשיו

1. עובדיה א', א' ד' 2. מדרש רבה פרשת תולדות ס"ה, ס"ז 3. דברים רבה א' ט"ו 4. פרשת דברים י"ח

לעילוי נשמת
יוסף בן אברהם ניסן

לרפואה שלמה
ירוחם בן מינה

לדש"ק
תמר בת אירית

לדיוג
שרה בת שירה

להצלחה וס"ד
אליהו בן גולדה